

VNIVERSITAS VIADRINA

EUROPA-UNIVERSITÄT VIADRINA FRANKFURT (ODER)

N° 01|2011

Newsletter z polskim i niemieckim orzecznictwem

W aktualnym numerze:

TK o Traktacie Lizbońskim
| Strona 5

Rozliczenie podatkowe przez e-mail
| Strona 7

Obowiązek wystąpienia do ETS w Niemczech
| Strona 11

Kontrola ultra-vires przez niemiecki FSK
| Strona 12

Przedmowa

Dziękujemy!

Oddajemy do Państwa rąk pierwsze wydanie biuletynu poświęconego aktualnemu orzecznictwu sądów polskich oraz niemieckich. Pragniemy serdecznie podziękować za zaufanie, jakie okazali nam Państwo, zamawiając jego prenumeratę.

Idea

W biuletynie znajdą Państwo starannie dobrany wybór najbardziej aktualnych i najważniejszych orzeczeń najwyższych instancji sądowych Polski oraz Niemiec. Przygotowując newsletter, chcieliśmy zaoferować Państwu, prawnikom z Polski oraz Niemiec, możliwość bezpłatnego i szybkiego dostępu do orzecznictwa sądowego państwa – sąsiada.

W ciągu minionego miesiąca otrzymaliśmy blisko 200 zgłoszeń od osób chcących prenumerować biuletyn, co pokazuje, że idea stworzenia serwisu poświęconego orzecznictwu sąsiadujących ze sobą państw spotyka się z dużym zainteresowaniem. Docierają do nas również liczne głosy środowiska akademickiego oraz praktyków, podkreślające potrzebę prowadzenia tego rodzaju serwisu. Nasze zadowolenie jest tym większe, że wydawanie newslettera realizuje jeden z celów Katedry Polskiego Prawa Publicznego, jakim jest zbliżanie prawników z sąsiadujących ze sobą państw – Polski oraz Niemiec, a także pogłębianie na bazie aktualnych analogii orzeczniczych zrozumienia dla systemu prawnego państwa – partnera. W tym kontekście życzymy sobie także, aby nasze wysiłki przyczyniały się do rozwoju i unifikacji prawa na płaszczyźnie europejskiej.

Koncepcja

W celu ułatwienia zapoznawania się z często skomplikowanymi rozstrzygnięciami sądów, nadaliśmy newsletterowi jednolitą strukturę. Każde orzeczenie opatrzone zostało krótkim podpisem, który wskazuje, jakiego zagadnienia ono dotyczy. W dalszej kolejności prezentowana jest sentencja orzeczenia oraz krótkie przedstawienie stanu faktycznego. Zasadniczym punktem ciężkości każdego omówienia jest przedstawienie najważniejszych motywów, jakimi kierował się sąd, wydając określone rozstrzygnięcie.

Kolejne wydania newslettera zawierać będą przedstawienie większej ilości orzeczeń, dojdzie także do zrównania proporcji wyroków polskich i niemieckich. W aktualnym numerze prezentujemy Państwu sześć orzeczeń sądów polskich (w tym Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego), a także cztery orzeczenia sądów niemieckich – Federalnego Sądu Konstytucyjnego oraz Trybunału Federalnego.

Nad przygotowaniem aktualnego numeru pracowali: mgr Bartosz Jagura, Magdalena Gertig, Inge Elise Uhlig (LL.B.), Maciej Orłowski. Newsletter nie mógłby się ukazać bez opieki technicznej ze strony pana Eberharda Tugendheima. Osobom tym pragnę serdecznie podziękować za owocną i profesjonalną współpracę!

Jesteśmy otwarci na Państwa opinie i uwagi, które pozwolą nam wzbogacać newsletter. Następne wydanie ukaze się na początku kwietnia 2011 roku.

Życzymy Państwu przyjemnej lektury!

Frankfurt nad Odrą, dn. 07.02.2011 r.

Prof. Dr. Bartosz Makowicz
&
Zespół

Spis treści

Orzeczenie	Sąd/Trybunał	Strona
Traktat Lizboński zgodny z Konstytucją	TK z dn. 24.11.2010 r., K 32/09	5
Zwiększenie ochrony dóbr osobistych w środkach społecznego przekazu	TK z dn. 09.11.2010 r., K 13/07	6
Formularz PIT w mailu	WSA w Poznaniu z dn. 22.10.2010 r., I SA/Po 486/10	7
Koszty ubezpieczenia włączane do podstawy opodatkowania leasingu	Izba finansowa NSA z dn. 8.11.2010 r., I FPS 3/10	8
Ustanowienie nowego likwidatora spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	SN z dn. 23.09.2010 r., III CZP 54/10	9
Termin przedawnienia roszczeń przedsiębiorcy	SN z dn. 16.09.2010 r., III CZP 44/10	10
Rekompensata za zwielokrotnianie utworu – obowiązek wystąpienia do ETS	FSK z dn. 30.08.2010 r., 1 BvR 1631/08	11
Kryteria dokonywanej przez FSK kontroli <i>ultra vires</i> (znane jako „postanowienie-Honeywell”)	FSK z dn. 6.07.2010 r., 2 BvR 2661/06	12
Odpowiedzialność członków fakultatywnej rady nadzorczej sp. z o. o.	TF z dn. 20.09.2010 r., II ZR 78/09	13
Brak obowiązku badania charakteru relacji prasowej przy udostępnianiu zdjęć	TF z dn. 07.12.2010 r., VI ZR 30/09 i VI ZR 34/09	14

Spis skrótów

Skrót*	Znaczenie
<i>BGB</i>	<i>Bürgerliches Gesetzbuch (Niemiecki Kodeks cywilny)</i>
<i>ETS</i>	<i>Europejski Trybunał Sprawiedliwości</i>
<i>FSK</i>	<i>Federalny Sąd Konstytucyjny (odpowiednik polskiego TK)</i>
<i>k.c.</i>	<i>Kodeks cywilny</i>
<i>k.p.c.</i>	<i>Kodeks postępowania cywilnego</i>
<i>k.s.h.</i>	<i>Kodeks spółek handlowych</i>
<i>NSA</i>	<i>Naczelny Sąd Administracyjny</i>
<i>S.A.</i>	<i>Spółka akcyjna</i>
<i>SN</i>	<i>Sąd Najwyższy</i>
<i>Sp. z o. o.</i>	<i>Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością</i>
<i>TF</i>	<i>Niemiecki Trybunał Federalny (odpowiednik polskiego SN)</i>
<i>TFUE</i>	<i>Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej</i>
<i>TK</i>	<i>Trybunał Konstytucyjny</i>
<i>TUE</i>	<i>Traktat o Unii Europejskiej</i>
<i>UE</i>	<i>Unia Europejska</i>
<i>UZ</i>	<i>Niemiecka Ustawa Zasadnicza</i>
<i>WSA</i>	<i>Wojewódzki Sąd Administracyjny</i>

* Powyższy spis skrótów nie jest kompletny i zawiera jedynie skróty używane w biuletynie. Nie zawiera on także innych potocznych skrótów, które mogą pojawić się w tekstach.

Traktat Lizboński zgodny z Konstytucją*

| Opracowanie: mgr Bartosz Jagura

Sentencja

Zwykła procedura zmiany Traktatu (art. 48 ust. 2 - 5 TUE), uproszczona procedura zmiany Traktatu (art. 48 ust. 6 - 7 TUE) oraz klauzula elastyczności (art. 352 TFUE) są zgodne z wyrażoną w art. 8 ust. 1 Konstytucji zasadą prymatu Konstytucji oraz odpowiadają wymogom art. 90 ust. 1 Konstytucji (klauzula europejska).

Stan faktyczny

Grupa posłów i grupa senatorów złożyły do TK wnioski o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją szeregu postanowień Traktatu z Lizbony. Trybunał rozpatrzył wniosek senatorów, umorzył zaś postępowania w zakresie wniosku posłów ze względu na ich nieobecność na rozprawie.

Wybrane motywy

Traktat Lizboński ratyfikowany został zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 90 ust. 1 Konstytucji i dlatego korzysta ze szczególnego domniemania zgodności z ustawą zasadniczą. Wymogi przewidziane w ramach tego trybu przewyższają bowiem nawet te, które potrzebne są do dokonania zmiany samej Konstytucji. Obalenie domniemania zgodności Traktatu z Konstytucją możliwe byłoby tylko w razie stwierdzenia, że nie istnieje taka interpretacja Traktatu i taka interpretacja Konstytucji, które pozwalałyby stwierdzić zgodność postanowień traktatowych z ustawą zasadniczą.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego art. 90 Konstytucji, stanowiący normatywną kotwicę suwerenności, wyznacza granicę przekazania kompetencji na rzecz Unii Europejskiej. Granicę tę stanowią czynniki określające tożsamość konstytucyjną Rzeczypospolitej: poszanowanie zasad polskiej państwowości, demokracji, zasady państwa prawnego, zasady sprawiedliwości społecznej, zasad określających podstawy ustroju gospodarczego, zapewnienie ochrony godności człowieka i praw oraz wolności konstytucyjnych. Przekazanie kompetencji jest więc dopuszczalne jako niezagrażające tożsamości narodu i suwerenności tylko w takim zakresie, w jakim nie narusza konstytucyjnych podstaw państwa. Ocenę i kontrolę poszanowania tej reguły zapewnia kontrola konstytucyjności przekazania, dokonywana poprzez kontrolę konstytucyjności aktów decydujących o przekazaniu, a także ocena mechanizmu zapewniającego (również w prawie wewnętrznym) udział polskiej demokratycznej reprezentacji i organów polskiego państwa we wpływaniu na treść prawa unijnego, jego uchwalaniu oraz osiągnięciu skuteczności w Polsce.

Kwestionowane procedury zmiany Traktatów oraz klauzula elastyczności wynikają z doświadczeń towarzyszących integracji europejskiej i stanowią przesłankę efektywnego funkcjonowania Unii, a ponadto zawierają różnego rodzaju gwarancje poszanowania suwerenności członków Unii, która funkcjonuje jako organizacja międzynarodowa. Ponadto przekazanie kompetencji na rzecz Unii wymaga zgody stosownie do art. 90 Konstytucji, niezależnie od tego, czy następuje w drodze umowy międzynarodowej, czy też na skutek zastosowania uproszczonej procedury zmiany traktatów.

Unia Europejska w myśl postanowień Traktatu z Lizbony respektuje zasadę zachowania suwerenności państw w procesie integracji oraz opiera się na tych samych wartościach i celach, które wyrażone są w Konstytucji RP.

Zwiększanie ochrony dóbr osobistych w środkach społecznego przekazu

| Opracowanie: mgr Bartosz Jagura

Sentencja

Zabezpieczenie w sprawach przeciwko środkom społecznego przekazu o ochronę dóbr osobistych, które polega na zakazie publikacji, jeżeli nie sprzeciwia się temu ważny interes publiczny (art. 755 § 2 k.p.c.), jest niezgodne z art. 14 (wolność prasy) oraz art. 54 ust. 1 (wolność wyrażania poglądów) w związku z art. 31 ust. 3 (zasada proporcjonalności) Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że nie określa on ram czasowych na to zabezpieczenie.

Stan faktyczny

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Trybunału o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją art. 755 § 2 k.p.c., stanowiącego nieuzasadnione naruszenie wolności prasy i wypowiedzi przez to, że w razie kolizji z ochroną dóbr osobistych zakazuje on publikowania materiału o osobach znajdujących się w centrum zainteresowania opinii publicznej, co uznać należy za naruszające zasadę proporcjonalności.

Wybrane motywy

Trybunał uznał, że sąd, podejmując decyzję o ustanowieniu zabezpieczenia lub jego odmowie w przypadku, kiedy interes publiczny przeważa nad ochroną dóbr osobistych, nie dokonuje cenzury publikacji, ale stwierdza, czy jej treść narusza dobra osobiste powoda. Kwestionowany przepis nie może być więc w tym zakresie uznany w ocenie Trybunału za niekonstytucyjny, gdyż wolność słowa oraz wolność wyrażania poglądów nie mają charakteru absolutnego i mogą podlegać ograniczeniom, co dokonywane jest tutaj poprzez jednostkową decyzję niezawisłego sądu w konkretnej sprawie. Podejmowane przez sąd rozstrzygnięcie nie ma przy tym nigdy charakteru cenzury prewencyjnej, a stanowi wprowadzenie dopuszczalnej z punktu widzenia Konstytucji następcej odpowiedzialności za opublikowaną treść. Konkurencyjne ze sobą wartości – wolność prasy i wolność wyrażania poglądów z jednej strony oraz ochrona życia prywatnego i dobrego imienia jednostki z drugiej – muszą być w każdej indywidualnej sprawie zestawiane ze sobą z poszanowaniem zasady proporcjonalności.

Dopuszczalność samej instytucji zabezpieczenia nie przesądza jednak jeszcze o zgodności kontrolowanego przepisu z Konstytucją. TK wskazał bowiem, że zasadne byłoby wprowadzenie czasowego ograniczania stosowania zakazu publikacji, poprzez stworzenie istotnych gwarancji prawnych szybkiego załatwiania spraw przeciwko środkom społecznego przekazu o ochronę dóbr osobistych, w których zastosowane zostało to zabezpieczenie. W szczególności, zadaniem ustawodawcy jest takie ukształtowanie przepisów k.p.c., aby wyeliminować przewlekłość niniejszego postępowania. Trybunał przyjął, że niedopuszczalny byłby stan, w którym czasowy zakaz publikacji przeobraziłby się w zakaz o charakterze trwałym. Taka praktyka byłaby bowiem niezgodna z Konstytucją. W związku z tym ustawodawca powinien uzupełnić obowiązujące przepisy tak, aby zdyscyplinować sądy celem sprawnego załatwiania spraw, w których dokonano zabezpieczenia.

Formularz PIT w mailu

| Opracowanie: Maciej Orłowski

Sentencja

Płatnik może przekazać pracownikowi roczne obliczenie podatku o którym mowa w art. 37 ust. 3 Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych lub imienną informację o której mowa w art. 39 ust. 1 tej ustawy za pomocą środków komunikacji elektronicznej – wiadomość elektroniczna z podpisem elektronicznym – na adres elektroniczny pracownika, podany przez pracownika do tego celu.

Stan faktyczny

„A” sp. z o.o. zwróciła się do organu podatkowego o wydanie indywidualnej interpretacji przepisów prawa podatkowego w zakresie dopuszczalności przesyłania pracownikom rocznej informacji podatkowej za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Organ zanegował taką możliwość, wskazując, że zastosowanie powinny mieć formularze druków będące formularzami urzędowymi, przekazanie zeznań podatkowych powinno być dokonane w sposób nie budzący wątpliwości, że pracownik informację otrzymał, a płatnik powinien dysponować dowodem potwierdzającym przekazanie informacji podatnikowi. Zdaniem organu wysłanie informacji drogą elektroniczną nie spełnia tych wymagań, dlatego decyzja musi mieć charakter odmowny.

Wybrane motywy

WSA uchylił decyzję organu podatkowego, podkreślając, że należy dokonać rozróżnienia spoczywających na płatnikach obowiązków: sporządzenia oraz przekazania urzędowi skarbowemu i podatnikowi rocznego obliczenia podatku albo sporządzonej według ustalonego wzoru imiennej informacji. Sporządzenie powyższych dokumentów dokonane musi być na urzędowych formularzach według określonego wzoru, jednak przekazanie ich podatnikowi – wbrew stanowisku organu – nie wymaga szczególnej formy. Przepisy podatkowe regulują bowiem jedynie zasady składania organom podatkowym niektórych deklaracji podatkowych za pomocą środków komunikacji elektronicznej, nie regulują natomiast zasad przekazywania deklaracji podatnikom przez płatników. Doręczenie deklaracji przez płatnika może zatem nastąpić przez bezpośrednie doręczenie podatnikowi deklaracji w sposób zwyczajowy przyjęty w każdym miejscu, w którym się zostanie adresata (np. w miejscu pracy), czy też przez operatora pocztowego zgodnie z przepisami Ustawy prawo pocztowe. W ocenie Sądu przekazanie deklaracji podatnikowi nastąpić może również za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej przy zastosowaniu wiadomości elektronicznej z podpisem elektronicznym na podany w tym celu adres podatnika będącego pracownikiem. Podpis elektroniczny musi jednak spełniać wymagania tzw. bezpiecznego podpisu elektronicznego weryfikowanego przy pomocy ważnego certyfikatu wg wzoru deklaracji ujętego w Ustawie o podpisie elektronicznym. Jednocześnie podkreślić należy, że w przypadku wątpliwości odnośnie do dostarczenia rocznego rozliczenia podatkowego to płatnika będzie obciążało udowodnienie doręczenia takiej deklaracji. W takim wypadku, dla celów dowodowych, możliwe będzie przedstawienie elektronicznego potwierdzenia odbioru wiadomości elektronicznej przez płatnika.

Koszty ubezpieczenia włączane do podstawy opodatkowania leasingu

| Opracowanie: Maciej Orłowski

Sentencja

Podmiot świadczący usługi leasingu powinien włączyć do podstawy opodatkowania tych usług koszty ubezpieczenia przedmiotu leasingu w świetle art. 29 ust.1 Ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług.

Stan faktyczny

W wyniku przeprowadzonej kontroli podatkowej w „V” S.A. w W. ustalono, iż Spółka zawyżyła wykazaną w deklaracji VAT różnicę podatku naliczonego nad należnym do zwrotu poprzez obciążanie leasingobiorców kosztami ubezpieczenia własnych środków trwałych z zastosowaniem zwolnienia z opodatkowania podatkiem od towarów i usług, co skutkowało zaniżeniem podatku należnego. Od wydanej w tym zakresie przez organ podatkowy decyzji wniesione zostało odwołanie, następnie skarga do sądu administracyjnego oraz kasacja do NSA. Ze względu na rozbieżności w orzecznictwie co do tego, czy koszty ubezpieczenia przedmiotu leasingu powinny być włączane do podstawy opodatkowania tych usług, skład orzekający zwrócił się do składu siedmiu sędziów NSA o podjęcie stosownego rozstrzygnięcia.

Wybrane motywy

Jak podkreślił NSA, istotą opodatkowania podatkiem od towarów i usług jest opodatkowanie działalności gospodarczej. Z tego względu przy ustalaniu przedmiotu opodatkowania tą ustawą decydujące znaczenie powinny mieć aspekty ekonomiczne i cel danej czynności prawnej, a nie jej cywilnoprawna forma. Takie założenie pozwala na utrzymanie wspólnego systemu opodatkowania tym podatkiem w krajach Unii Europejskiej, w których obowiązują różne rozwiązania w zakresie prawa cywilnego. Nie można więc traktować umowy leasingu i ubezpieczenia jej przedmiotu jako dwóch osobnych czynności z punktu widzenia obowiązku w podatku od towarów i usług, nawet jeżeli są one przedmiotem odrębnych stosunków zobowiązaniowych na gruncie prawa prywatnego. Ubezpieczenie przedmiotu leasingu zabezpiecza bowiem interesy obu stron podstawowego świadczenia, które stanowi leasing, chodzi tu więc o usługę mającą kompleksowy charakter. Również orzecznictwo ETS odnoszące się do opodatkowania świadczeń złożonych przemawia za przyjęciem, iż ubezpieczenie jest świadczeniem pomocniczym powiązaniem gospodarczo ze świadczeniem głównym, czyli samym leasingiem, nie stanowi więc celu samego w sobie, gdyż bez świadczenia głównego nie ma racji bytu.

Kwestią wymagającą podkreślenia w tej sprawie jest również problem opodatkowania świadczeń złożonych, na które składa się szereg czynności, mogących być przedmiotem osobnych stosunków prawnych. Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem NSA, kompleksowy charakter tych czynności, mających dorowadzić do uzyskania określonego efektu gospodarczego, jest podstawą do zastosowania do nich wszystkich jednolitej stawki podatku od towarów i usług, biorąc pod uwagę charakter świadczenia podstawowego, które stanowi cel wykonywanej przed podatnika działalności.

Ustanowienie nowego likwidatora spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

| Opracowanie: Magdalena Gertig

Sentencja

Na wniosek osób mających interes prawny sąd może, z ważnych powodów, ustanowić nowego likwidatora spółki z o. o. (art. 276 § 4 k.s.h.) także wtedy, gdy nie jest to połączone z odwołaniem dotychczasowego likwidatora.

Stan faktyczny

Likwidator SET sp. z o. o. złożył rezygnację ze swojej funkcji, przez co spółka pozostała bez organów uprawnionych do działania w jej imieniu, a tymczasem należało zlikwidować pozostały majątek spółki. Zgodnie z art. 42 k.c. powołany został dla spółki kurator, który, nie mogąc z powodu braku zainteresowania współników powołać organów spółki, wystąpił do sądu o ustanowienie likwidatora jej majątku. Na tym tle powstała wątpliwość, czy sąd może powołać nowych likwidatorów w toku postępowania tylko wówczas, jeśli jednocześnie odwołuje dotychczasowych, czy też przysługują mu dwa niezależne od siebie uprawnienia: do odwołania likwidatorów i do powołania nowych likwidatorów.

Wybrane motywy

Jak podkreślił SN, omawiana sprawa odnosi się do szerszego zagadnienia, a mianowicie do wszystkich przypadków wygaśnięcia funkcji likwidatora, zarówno wynikających z czynności prawnych (zwłaszcza wskutek uchwały współników o odwołaniu likwidatora), jak i z faktów (np. śmierć likwidatora) i towarzyszącej im konieczności powołania przez sąd nowego likwidatora – w razie niepowołania go przez zgromadzenie współników.

Ponieważ ustanowiony w razie braku organów spółki kurator może dokonywać tylko czynności zwykłego zarządu, nie jest on uprawniony do prowadzenia postępowania likwidacyjnego. Postępowanie to przeprowadzane jest przez ustanowionego przez sąd likwidatora, bez względu na to, czy towarzyszy temu odwołanie dotychczasowego likwidatora, zwłaszcza wtedy, kiedy byłoby ono – ze względu na brak osoby likwidatora – bezprzedmiotowe. Jeżeli bowiem sąd jest uprawniony do rozwiązania spółki, to tym bardziej jego kompetencje powinny dotyczyć ustanowienia organu do przeprowadzenia postępowania, które jest już w toku. Ponadto należy wziąć pod uwagę celowość przepisu, który ma umożliwić ustanowienie podmiotów odpowiedzialnych za doprowadzenie do zakończenia procesu likwidacyjnego oraz ochronę interesów wierzycieli i współników spółki. Przemawia za tym również zasada bezpieczeństwa obrotu, a ostateczne rozwiązanie jest niemożliwe bez ustalenia działających likwidatorów. Za tego rodzaju rozstrzygnięciem przemawia również interes publiczny, ponieważ w skład majątku spółki wchodzi wymagający rozbiórki budynek. Musi więc zostać ustanowiona osoba, która zlikwiduje jej majątek.

Termin przedawnienia roszczeń przedsiębiorcy

| Opracowanie: Magdalena Gertig

Sentencja

Roszczenia przedsiębiorcy, który jest spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości przez inny podmiot przedawniają się w terminie trzech lat (art. 118 k.c.).

Stan faktyczny

Powód ACV Polska sp. z o. o. dochodził w procesie wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z jego gruntu przez pozwanego – właściciela rurociągu znajdującego się na nieruchomości powoda i ograniczającego możliwość korzystania z niej. Dla oceny skuteczności podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia konieczne było ustalenie, czy roszczenie faktycznie związane jest z prowadzeniem przez powoda działalności gospodarczej.

Wybrane motywy

Zgodnie z art. 118 k.c. termin przedawnienia wynosi dziesięć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – trzy lata. Roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości nie jest, zgodnie z ugruntowaną linią orzecniczą SN, roszczeniem okresowym.

Roszczenie przedsiębiorcy jest związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą wtedy, gdy wykazuje ono związek funkcjonalny z tą działalnością. Ocena tego, czy dana czynność przedsiębiorcy może być zaliczona do działalności gospodarczej, powinna być dokonana na tle konkretnego stanu faktycznego. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem SN działalność gospodarczą cechują: fachowość, podporządkowanie regułom opłacalności i zysku lub przynajmniej zasadzie racjonalnego gospodarowania, działanie na własny rachunek, powtarzalność oraz uczestnictwo w obrocie gospodarczym. Ponadto istnieje domniemanie, zgodnie z którym wszelkie czynności podejmowane przez przedsiębiorców są związane z prowadzeniem przez nich działalności gospodarczej. Jeżeli przedsiębiorca dochodzi wynagrodzenia naprawienia wyrządzonej mu szkody, albo roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, czy też wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości, to roszczenia te będą związane z prowadzoną przez niego działalnością, jeżeli uzyskane w ten sposób środki przeznaczy na prowadzenie działalności gospodarczej. Tylko gdyby w konkretnym stanie faktycznym wykazano, że uzyskane w ten sposób przychody przedsiębiorca przeznacza na inne cele niż związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, można by uznać, że w takiej sytuacji jego roszczenie nie jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Dowód taki byłby stosunkowo łatwy w przypadku przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną, jednakże w przypadku przedsiębiorców, których zakres działalności obejmuje wyłącznie prowadzenie działalności gospodarczej, dowód taki napotykałby trudne do przewyciężenia przeszkody. Powód jest spółką kapitałową, a jego przedmiotem aktywności jest tylko aktywność gospodarcza.

Rekompensata za zwielokrotnianie utworu – obowiązek wystąpienia do ETS

| Opracowanie: Inge Elise Uhlig (LL.B.)

Sentencja

TF musi w ramach zbadania konieczności zwrócenia się do ETS z pytaniem prejudycjalnym ocenić w kontekście prawa podstawowego ochrony własności, czy producenci urządzeń kopiujących mogą zostać obciążeni obowiązkiem uiszczania rekompensaty za zwielokrotnianie utworu.

Stan faktyczny

Producenci urządzeń kopiujących, dostarczając je na rynek, umożliwiają osobom prywatnym zwielokrotnianie chronionych prawem autorskim utworów. Jako wynagrodzenie dla autorów uiszczają oni na rzecz organizacji zajmujących się ochroną ich praw (takich jak „W”) opłaty od urządzeń kopiujących. W wyjściowym postępowaniu sądowym zaistniał między „W” a producentem urządzeń kopiujących spór co do tego, czy owe urządzenia są zgodnie z § 54a ust. 1 Ustawy o ochronie praw autorskich (UPrA) w d. brz. objęte obowiązkiem uiszczania opłaty. TF uznał, że są zwolnione od opłaty, opierając się na założeniu, zgodnie z którym służą one do zwielokrotniania utworów w formie cyfrowej. UPrA odnosi się natomiast co do zasady do utworów w formie analogowej. We wniesionej skardze konstytucyjnej „W” podniósł zarzut naruszenia przez TF obowiązku wystąpienia do ETS z pytaniem prejudycjalnym w materii zgodności wykładni UPrA z dyrektywą chroniącą prawa autorskie (2001/29/WE dn. 22.05.2001, dalej jako Dyr.).

Wybrane motywy

FSK zwraca sprawę TF, doszło bowiem do naruszenia obowiązku wystąpienia w trybie prejudycjalnym do ETS. Odpowiedź na pytanie, czy zawarte w art. 5 ust. 2 lit. a Dyr. pojęcie „innego procesu przynoszącego podobny skutek” obejmuje jedynie zwielokrotnianie utworów w formie analogowej ma decydujące znaczenie dla stwierdzenia możliwości nakładania przez „W” opłat na producentów urządzeń kopiujących. Problem ten nie był przedtem ani przedmiotem wykładni Trybunału („acte éclairé”), ani stosowanie Dyr. nie jest dostatecznie jasne („acte clair”). TF jako sąd ostatecznej instancji powinien był rozważyć przesłanki zasadności wystąpienia zgodnie z art. 267 ust. 3 TFUE do ETS w trybie prejudycjalnym i uzasadnić brak takiego wystąpienia. Nie zostało to jednak uczynione.

Poprzez zwrot sprawy TF nie doszło wprawdzie do merytorycznego rozstrzygnięcia. FSK wskazał jednak w postanowieniu, jakie materialne aspekty powinny zostać uwzględnione przy ponownym rozpoznawaniu sprawy: TF będzie dokonywał ponownego badania § 54a UPrA w d. brz. w świetle art. 14 ust. 1 zd. 1 UZ (ochrona własności). Już przy tym może się okazać, że tego rodzaju wykładnia prowadzić będzie do objęcia urządzeń służących do zwielokrotniania cyfrowego stosowną opłatą. W takim wypadku wystąpienie do ETS-u w trybie prejudycjalnym stać może się niezbędną. FTK zwraca uwagę na to, że prawo autorskie wyróżnia zasadnicze przypisania autorowi w drodze prywatnoprawnych uregulowań majątkowych efektów jego wysiłków twórczych oraz pozostawienie mu swobodnej możliwości rozporządzania owymi efektami na własną odpowiedzialność. Roszczenie związane z wykorzystaniem prawa autorskiego przysługuje zgodnie z § 54a UPrA w d. brz. wobec producentów urządzeń kopiujących, ponieważ sam korzystający z dzieła nie może zostać obciążony. Tego uprawnienia pozbawieni byłiby autorzy dzieł cyfrowych. Poza tym zapewniona musi być w kontekście nowości technologicznych ochrona wynikających z art. 14 ust. 1 UZ praw autorów. Z tego powodu TF będzie musiał zbadać, w jakim zakresie restrykcyjna wykładnia § 54a UPrA w d. brz. prowadzi do luki w ochronie praw autorów, biorąc pod uwagę gwałtowny wzrost cyfrowej metody zapisywania danych.

Kryteria dokonywanej przez FSK kontroli *ultra vires* („postanowienie Honeywell”)

| Opracowanie: Inge Elise Uhlig (LL.B.)

Sentencja

Sprawdzanie przez FSK, czy działania instytucji Unii Europejskiej dokonywane są w zakresie ich kompetencji (kontrola *ultra vires*) możliwe jest tylko wtedy, kiedy naruszenie kompetencji ma wystarczająco kwalifikowany charakter. Dochodzi do tego wtedy, kiedy sprzeczne z kompetencjami działanie instytucji jest niewątpliwe, zaś kwestionowany akt godzi w podział kompetencji między państwami członkowskimi a Unią.

Stan faktyczny

„H” sp. z o. o. zawarła umowę o pracę na czas określony z pracownikiem, który ukończył 52. rok życia. Zgodnie z § 14 ust. 3 zd. 4 Ustawy o pracy w niepełnym wymiarze czasu i pracy na czas określony (dalej jako UNO) dopuszczalne było zatrudnienie ponad 52-letniego pracownika na czas określony bez podawania przyczyny takiego ograniczenia czasowego. Powództwo pracownika o ustalenie trwania stosunku pracy pomimo wygaśnięcia umowy zawartej na czas określony zostało uwzględnione przez Federalny Sąd Pracy. Sąd ten stwierdził, że ograniczenie czasowe umowy było nieskuteczne, ponieważ ETS w wyroku Mangold (C-144/04, Dz. Urz. UE z 11.2.2006 r., C 36/10) uznał postanowienia UNO za niezgodne z wynikającym z prawa unijnego zakazem dyskryminacji ze względu na wiek. „H” sp. z o. o. podniosła w skardze konstytucyjnej, że Federalny Sąd Pracy oparł swój wyrok na rozstrzygnięciu, w którym ETS rozwinął zasadę zakazu dyskryminacji ze względu na wiek, nie mając ku temu podstaw – działał więc poza zakresem swoich kompetencji.

Wybrane motywy

ETS może dokonywać oceny środków podejmowanych przez poszczególne państwa członkowskie w zestawieniu z ogólnymi zasadami prawa wynikającymi z tradycji konstytucyjnych państw członkowskich oraz uzupełniająco z umowami międzynarodowymi przez nie zawierany.

FSK przyznaje, że ETS rozwinął zasadę zakazu dyskryminacji ze względu na wiek pomimo tego, że jedynie konstytucje dwóch z piętnastu ówczesnych państw członkowskich zawierały tego rodzaju postanowienia. W ten sposób ETS nie przyznał sobie nowej kompetencji. To mogłoby mieć miejsce bowiem jedynie wtedy, kiedy w następstwie sądowego rozwoju prawa dochodziłoby do nakładania praw i obowiązków na obywateli, co poczytywane mogłoby być za naruszenie sfery praw podstawowych a także ingerowanie na niekorzyść państw członkowskich w strukturę podziału kompetencji między nie a instytucje UE.

FSK zwraca uwagę na fundamentalną z punktu widzenia podziału kompetencji między Unią a państwa członkowskie zasadę przyznania (art. 5 ust. 1 zd. 1, ust. 2 zd. 1 TUE). Zgodnie z nią kompetencje instytucji unijnych wynikają wyłącznie z prawa pierwotnego. FSK jest uprawniony a zarazem zobowiązany do sprawdzania czynności instytucji Unii Europejskiej pod kątem tego, czy przy ich podejmowaniu nie doszło do oczywistego przekroczenia kompetencji. W takim wypadku FSK stwierdza, że czynności dokonane z uchybieniem postanowieniom o podziale kompetencji nie mają zastosowania w niemieckim porządku prawnym. Równocześnie tylko ETS władny jest do wykładni Traktatów, która zapewnić ma jednolitość stosowania prawa unijnego (por. art. 19 ust. 1 podust. 1 zd. 2 TUE, art. 267 TFUE). Zgodnie z tą zasadą i w kontekście kontroli *ultra vires* FSK uznaje orzeczenia ETS za wiążącą wykładnię prawa unijnego. Stąd też przed badaniem kwestionowanego aktu instytucji UE konieczne jest każdorazowe zwrócenie się do ETS w trybie art. 267 TFUE z pytaniem prejudycjalnym, co umożliwi Trybunałowi wypowiedzenie się co do wykładni Traktatów, jak również ważności i wykładni samego kwestionowanego aktu.

Odpowiedzialność członków fakultatywnej rady nadzorczej sp. z o. o.

| Opracowanie: mgr Bartosz Jagura

Sentencja

Członkowie fakultatywnej rady nadzorczej sp. z o. o. ponoszą względem spółki odpowiedzialność cywilnoprawną za naruszenie obowiązku nadzorczego polegającego na przeciwdziałaniu dokonywaniu płatności w razie niewypłacalności albo zadłużenia spółki (§ 64 zd. 1 Ust. o sp. z o. o.) tylko wtedy, kiedy spółka w ich wyniku doznała szkody. Nie ponoszą oni natomiast odpowiedzialności, kiedy dokonanie płatności prowadzi do pomniejszenia masy upadłości i szkodzi w ten sposób jedynie wierzycielom masy.

Stan faktyczny

Syndyk masy upadłości „S” sp. z o. o. w likwidacji wystąpił z roszczeniem odszkodowawczym przeciwko członkom fakultatywnej rady nadzorczej spółki. W jego ocenie członkowie organu, nie wywiązując się z ciężącego na nich obowiązku nadzorczego, dopuścili w sposób zawiniony do tego, że zarząd, mimo zaistnienia podstaw do zgłoszenia wniosku o upadłość, dokonywał płatności.

Wybrane motywy

Członkowie fakultatywnej rady nadzorczej sp. z o. o. zobowiązani są do starannego i kompetentnego wywiązywania się ze swoich obowiązków, niezależnie od tego, ile wynosi ich wynagrodzenie. Ponoszą oni jednak odpowiedzialność cywilnoprawną tylko wtedy, kiedy spółce wyrządzona zostanie szkoda w rozumieniu §§ 249 i nast. BGB. Jeżeli natomiast obowiązek nadzorczy odnosi się do przestrzegania zakazu dokonywania płatności zgodnie z § 64 zd. 1 Ust. o sp. z o. o., wyłączona jest ich odpowiedzialność cywilnoprawna, ponieważ szkoda wyrządzona została nie samej spółce, a wierzycielom masy upadłości. Taka wykładnia odpowiada z jednej strony woli ustawodawcy, z drugiej zaś strony zgodna jest ratio legis ustawy. Jeżeli bowiem wspólnicy sp. z o. o. powołują dobrowolnie radę nadzorczą, chodzi im o stworzenie gremium, które sprawować będzie w imieniu zgromadzenia wspólników nadzór nad działalnością zarządu i dbać o to, aby prowadzone przez zarząd czynności były zgodne z interesem spółki. Fakultatywna rada nadzorcza nie jest więc, w przeciwieństwie do rady obligatoryjnej, powołana dla ochrony interesu publicznego, wykraczałoby to bowiem poza kompetencje, które przyznane zostały jej przez zgromadzenie wspólników. Dlatego też jej członkowie ponoszą odpowiedzialność cywilną tylko za te szkody, które – zgodnie z § 249 i nast. BGB – wyrządzone zostały w majątku spółki, nie zaś za te, których doznały osoby trzecie. To kryterium pozwala odróżnić zakres obowiązków fakultatywnej rady nadzorczej sp. z o. o. i obligatoryjnej rady nadzorczej S.A. Ustawa o S.A. traktuje bowiem szkodę osób trzecich na równi ze szkodą samej spółki. Celem takiej regulacji jest ochrona ogółu wierzycieli S.A. Wiąże się to z tym, że zachowanie neutralności przy dokonywaniu płatności jeszcze przed zmniejszeniem ich wysokości zapobiega uszczuplaniu masy upadłości. Poza tym obligatoryjna rada nadzorcza S.A. ponosi *expressis verbis* odpowiedzialność za zawione naruszenie ciężących na niej obowiązków nadzorczych.

Brak obowiązku badania charakteru relacji prasowej przy udostępnianiu zdjęć

| Opracowanie: Inge Elise Uhlig (LL.B.)

Sentencja

Prowadzący komercyjne archiwum zdjęć, świadcząc usługi na potrzeby wydawców prasy, nie musi przed udostępnieniem im zgromadzonych zdjęć badać określonych w § 22 i § 23 Ustawy o prawach autorskich na dziełach plastycznych i fotografiach (dalej jako UAPF) warunków dopuszczalności wydania materiału prasowego, w którym mają one być zamieszczone.

Stan faktyczny

Skazany za wielokrotne zabójstwa odbywa od 1983 roku karę dożywotniego pozbawienia wolności. Prowadząca komercyjne archiwum zdjęć świadcząca usługi na potrzeby wydawców prasy udostępniła zdjęcia skazanego wydawcy „Playboya”. Skazany uznał zamieszczony w czasopiśmie materiał prasowy za naruszający jego prawo ochrony indywidualności (art. 2 ust. 1 w zw. z art. 1 ust. 1 UZ) i wniósł powództwo o zaniechanie dalszego rozpowszechniania jego wizerunku. Zdaniem powoda, prowadząca archiwum powinna była przed udostępnieniem wydawcy zdjęć sprawdzić, czy wyraził on na to zgodnie z § 22 UAPF zgodę albo czy zachodziły wskazane w § 23 UAPF wyjątki od obowiązku uzyskania jego zgody. Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo, sąd odwoławczy je jednak uwzględnił. Prowadząca archiwum wnioskuje przed TF o rozstrzygnięcie zgodne z wyrokiem sądu pierwszej instancji.

Wybrane motywy

TF stwierdził, że powodowi nie przysługuje możliwość żądania zaniechania rozpowszechniania jego wizerunku. Powołał się przy tym na dwa aspekty: dokonywaną w duchu gwarancji wolności prasy wykładnię UAFP oraz tzw. odpowiedzialność naruszciciela.

Aby dojsć mogło do zastosowania § 22 UAFP, który przewiduje możliwość wyrażenia przez fotografowanego zgody na upublicznienie jego wizerunku, konieczne jest spełnienie przesłanki rozpowszechnienia owego wizerunku. TF dokonał wykładni pojęcia rozpowszechniania w kontekście orzecznictwa FSK dotyczącego wolności prasy (art. 5 ust. 1 i 2 UZ) i doszedł do wniosku, że zachodząca pomiędzy organami prasowymi wymiana informacji („wewnątrzprasowa wymiana informacji”) nie może być traktowana jako ich rozpowszechnianie. Ochrona wolności prasy obejmuje bowiem również gwarancję realizacji związanych z nią funkcji pomocniczych. Archiwum zdjęć spełnia w omawianym przypadku taką właśnie funkcję pomocniczą, jego działalność pozostaje w ścisłym związku organizacyjnym z wolnymi mediami i jest niezbędna dla ich prawidłowego funkcjonowania. Stąd też wolność prasy obejmuje swoim zasięgiem również działalność archiwum. Nałożenie obowiązku sprawdzania potencjalnego wykorzystania zdjęć zgodnie z § 22 i §23 UAFP stanowiłoby nieuzasadnione osłabienie chronionej konstytucyjnie wolności prasy.

TF zanegował ponadto odpowiedzialność pozwanej jako tzw. naruszciciela. Odpowiedzialność naruszciciela zakłada bowiem istnienie obowiązku sprawdzenia, w jaki sposób wykorzystane zostaną dane materiały. Zakres obowiązku sprawdzenia ocenia się, biorąc pod uwagę osobę, na której obowiązek ów ciąży, w szczególności sprawowaną przez nią funkcję. Wymaganie od prowadzącego archiwum dokonywania regularnego sprawdzania tego, do jakich celów wykorzystywane są udostępniane materiały, przekraczałoby jego techniczne, osobowe oraz gospodarcze możliwości. Prowadzenie obszernych archiwów materiałów i fotografii byłoby z powodu ryzyka pociągnięcia do odpowiedzialności w znaczący sposób utrudnione. To oznaczałoby z kolei niedopuszczalną ingerencję w wolność prasy.

| Stopka redakcyjna

Biuletyn elektroniczny z aktualnym orzecnictwem polskich i niemieckich sądów wydawany jest co dwa miesiące w wersji elektronicznej, zaczynając w lutym każdego roku, przez Katedrę Polskiego Prawa Publicznego Europejskiego Uniwersytetu Viadrina. Pomimo pieczołowitego i niezwykle dokładnego przygotowywania i tłumaczenia wyroków, autorzy zastrzegają sobie możliwość wystąpienia błędów, za które nie ponoszą żadnej odpowiedzialności. Biuletyn w każdej chwili może zostać bezpłatnie zamówiony lub wymówiony pod adresem internetowym:

<http://www.jura.europa-uni.de/pplnl>

Nad przygotowaniem aktualnego numeru pracowali: mgr Bartosz Jagura, Magdalena Gertig, Inge Elise Uhlig (LL.B.), Maciej Orłowski. Osobom tym pragnę serdecznie podziękować za owocną i profesjonalną współpracę!

Koncepcja, layout i redakcja:

Prof. Dr. Bartosz Makowicz

Katedra Polskiego Prawa Publicznego

Wydział Prawa, Europejski Uniwersytet Viadrina

Postfach 1786

D-15207 Frankfurt (Oder)

Telefon: +49/335-5534-16-467

Fax: +49/335-5534-16-449

Email: ppl@europa-uni.de

URL: <http://www.jura.europa-uni.de/ppl>